

SÉTATÉR

Finta Klára Enikő

AHOL VÉGÜL ÖSSZEÉR

EGY KOSZTOLÁNYI-VERSSSEL A 6-OS VILLAMOSON
(KOSZTOLÁNYI DEZSŐ BUDAPEST CÍMŰ
VERSE ALAPJÁN)

A körúton járva elhitetem magammal, hogy az élet választható. Hogy a honnan hova is csak egy köríves kérdés. Hogy az elidegenedés csak körutas távolodás és visszatalálás magamhoz. Hogy, ahogy Buda Pesttel, úgy végül a gondolat a testtel – teljesen összeér.

Wesselényi utca / Erzsébet körút

Azt találgatni, hogy melyik lakás és melyik élet lehetne a miénk. Elképzelni a babos bögrék csorba rendjét. A konyhában a fűszerkertet, a sárga csészében összeérő kávét a tejjel. Ahogy összeér fölöttük a tekintet, a kéz, a láb. Addig nyújtózni, amíg összeér a két otthon. Amíg a máshová tartozás tudata bennünk már nem hasít határt. Ez a feladat délelőttönként. Elképzelni, milyen életek rendeznek és terveznek az utcára nyíló magas ablakok üvegtükrözése mögött. Hogy ugyanarra a reggelre ébrednek-e ők is. Hogy találgatják-e, mennyire választható a város, az ország, a térség, a határ. Hogy csak beleszületni lehet vagy keresve és választva is megtalálható az otthon.

„Itt fényes az éj, mint a nappal.” Álmatlan és fényes az utca. Idegenül fehér, hömpölygő világosság önti el. Nyugtalan az alvás, részecskékre válik szét a test és a gondolat. Összeér az este a nappal, összerobban valami kelet-nyugati ősrobbanásban – „Az égi rózsák fenn kinyílnak, / a sárga hold az égre lép.” A cirkadián ritmus szétesik, a belső időmérő rendszerek megszűnnek követni a test lüktetéseit. A képlékenysége minden éjjel. A bérház hangjainak tompa visszaverődéséé. A szomszédos falon keresztül átközhető orosz bácsi mozgólódásáé. A feleségéé, aki a kutyát csak a körfolyosóra en-

gedi ki, és sétálni egyedül hétvégén viszi. Azé a csendességé, ami a nyelv idegenségéből ered. Felbomlik a rendszer. Bomlasztja a magány. Az orosz bácsiék visszaköszönnek, de a hogyhívjákakutyájukat-ra csak kényszeres elmosolyodással válaszolnak, amíg este nyitott ajtóban állnak, és lakásukból az égett olajszag beleárad a felhőtlen pesti égbe. Ők más nyelven beszélnek. És ilyenkor érzem úgy, hogy én is más nyelven beszélek. Hogy idegenségem nyelvi idegenséggé alakul. Hogy ugyanannyira feszül bennem a csend és a köhögés, ahogy a bácsiban a túloldalon. Megosztunk valamit, ők meg én. Valami sorsszerűt. Ekkor értjük meg, hogy az idegenség nyelvét is tanulni kell. Mert csak így lehet megosztani végül az egyszerre képzelt és valós magányt.

Király utca / Erzsébet körút

Addig magam és magam között én maradok. Ez a biztos magányok egyike. Amíg a város nyüzsg és dübög és kanyarog és alakot vált, állandó maradok. Vagy legalább a gondolat maradjon állandó, hogy van még hely, ahova hazamehetek. Vagy az, hogy az otthon megosztható. Könnyebb lenne így az ébredés reggelente. Könnyebb lenne a maradás. Az is lehet, hogy csak a viszonyulás ridegségét kellene megszüntetni. Várostanítani kellene. Kitakarítani a hangokat, a szagokat, a langyos nyirkosságot. Újra-tervezni az utakat és útvonalakat, a közlekedés szabályait. Újraalkotni a tereket, a hidak görbületét. Újraépíteni a várost. Csak az maradjon, amiért maradni szeretnék: a „tornyos, kavargó, büszke” Budapest.

Oktogon

A kavarodással és feloldódással. A négyeshatos tekeredésében az élet-hanggal. Így borulunk egymásra a kanyarokban. Azt mondjuk, véletlen ez a sodrás, véletlen az összesimulás is. Az összefeszülésben ismerjük meg egymást. Érzékeny ez az odafigyelés, színek lobbannak fel benne, csikordulás és éles zajsugár. Ha majd te is valamerre elvagyakozol, és távolra kerülsz, tudom, hogy el kell majd mesélnem ezt neked. Hogyan lett Bábelem a budai oldal. Hogyan és mennyire a vágyódás. Hogyan az érzet-, élet- és embertömegek tolongása. Hogyan tolong a szerelem. Fullaszt és fuldoklik. Visz a sárga suhanásban, rezgésben és összeborulásban. És ha a „sugáros érzés reménye nem [is] követ”, mégis lehet szeretni az összeérés köríves mozdulatában. Szeretni kell a zajsugarak átvilágításában. Szerelmesnek és megtagadottnak kell lenni. Feloldódni a hangok zavarában, ahol már csak tompán és sugallatosan lehet hallani a vallomást.

Nyugati pályaudvar

„...az elhagyott nyomor vivódik;/ fuldoklik és felsír, az, ez, / de hangjok a zavarba vesz.” Belezavarodik, beletévelyedik. Az aluljáró kavargó közegében testesül meg az elhagyatottság. Nem nyomor vagy kétségbeesés, hanem a sokféleség önmagával való összeférhetetlensége ez. A zavar elidegenítő állapota. Egy szokatlan rezgés mozgáskészlete. A kerengés félkörei. A föld feletti és föld alatti hangok rétegződése. *Végállomás, szíveskedjenek erre utastársaikat is figyelmeztetni.* Erre engem nem figyelmeztetett senki. Hogy valahol én is bezárodok majd. Hogy elfelejtek leszállni, és elvisz a metróhuzat. Hogy lesznek elmondhatatlanok, lesznek megkérdőjelezhetetlenek. Hogy eltévedni nem a város ismeretlen utcáin, hanem az arcok és tekintetek tömegében fogok. Csak a körutak és köröndök fognak átkarolni. Az utcanévtáblák, a buszmenetrendek, a hangosbemondók fognak vigyázni rám. A jelek szövevénye tesz majd szökevényné. Hogy úgy tudjak megszökni innen, hogy mégis maradok és megmaradok. És majd nem riaszt a *Vigyázat, az ajtók csukódnak* sem. Mert egyszer hagyom majd, hogy engem is magukba csukjanak.

Jászai Mari tér

Megmerevedik, belezárul. „Itt minden ifju s mégis emlék, / itt minden új s máris erő.” Ez az első csalódás. A hozzáidomulás egyszerűségének felismerése. A felejtés és újhoz való kötődés ösztönössége. Így nő meg az ismeretlen. Masszívan kapcsolódik belém. Az újrafűződés láncreakciójában kiszolgáltatott leszek. Megélem az alkalmazkodás szükségességét. Az előző otthonra való emlékezés belső, vágyott kényszerét. A test és gondolat ismétlődő hasadását. A jelenlét osztottságát. A feszültség zavarát. A rejtett csalódás formáit. A hiány betöltésének rutinszerű pótcselekvéseit. A tudatos elszakadások mindennaposságát. Az elválás és leválás képlékenységet. Megélem a magam változását. Az önformálás teremtő és megsemmisítő egymásra hatását. És megélem a szépséget. Az inak, a neuronok, a haj sercenésének szépségét. A tudásvágyat, a kétségbeesést. A válasznélküliséget és elbizonytalanodást. Megélem a várakozást – „jöjjenek csak a tusák / és törjenek meg búsan”. Törjenek meg, bontsanak elemekre. Érezzem nehéznek, elviselhetetlennek. És mégis keresni kezdek, találni akarjak. Bontsak és nyissak és tárjak. Folyamatos készenlétben beteljesülést várjak – önmegtagadás nélküli megigazulást. És ha mégsem „ismerem meg e helyet / s árnyat találok fény helyett”, még csak azért is igaz legyek. Legyek elemeire bontott igazság.

Margitsziget / Margit-híd

Te egy sziget, én egy sziget. Amíg benőnek minket a fák, válasszunk egy folyót magunknak. Feküdjünk bele szigetekként. Mosson át minket a víz, amikor „Kék és forró az éjszaka”. A sziget-létben mi nőjünk össze, legyen közös a partunk. Így képzeltem el az innen-odá-t, az onnan-idé-t. Közös parttal, látótávolságon belüliséggel. Olyannak, mint egy költözést a szomszédba. Mint egy mondókát vagy kiszámolót: te egy sziget, én egy sziget. Hogy eljátszhatom: közel vagyok, távol vagyok. A kezem közelítésével, távolításával méregethetem a szemben levő part arányait, hasonlíthatom a fák, a kövek, a raktárak, az élelmiszerboltok, a háztömbök, a templomok, a tornyok nagyságát. A hajók imbolygó fényeit, ahogy átütik a folyó feletti párateljséget. Átderengenek az épületvonalak. Az utcák bővült térségei, a zsongó közösségi terek. „A kávéház mélyébe soknak / kitárul az üres világ.” Megelevenedik a túloldal csigaházvilága, a kerengő érzés szédülete. Az üres világban plafonról lóg alá a villany. Világtengellyé válik ez a függőleges aláereszkedés. A fényvetülés a két partszakasz különállóságát mutatja, az árnyékvetülés ezek egyesülését. A kitárulás és a felfedezés folyamatának bevilágítása az üres világ feltérképezésévé válik. A semmi rétegeinek feltárásával. „Pest, szép ideálom”: ennyi a felsóhajtás. Buda, szép ideálom: ennyi rá a viszonsóhaj. Te egy sziget, én egy sziget. Szubdukcióban tűnünk majd el. Elmozdulunk és alábukunk egymásban. Alámerülünk. Vagy megmaradunk. És csókban egyesülnek majd földnyelveink. Összenőnek fölötük a fák, bennünk a gyökerek. Megkerül minket a folyó. Összeérünk, összeszeforrunk. Mi egy sziget, mi egy sziget.

Margit-híd, budai hídfő

A villamoson gördül a teljes élet. Hangosan kimondott itt minden vívódás és lelki zavar. Telefonbeszélgetések, nagy veszekedések, ittas mondatfoszlányok keveredése. Hangosan kimondott, kendőzetlen megnyilvánulása az életnek. Az életnek és hallgatásnak. A figyelő utazó véletlen, szándék és akaratlagosság nélküli hallgatózása. A félelem és harag gondolatainak kihallgatása. Itt keveredik össze, ami emberileg megbocsátható és mégis megbocsáthatatlan. Kimondott, ezért ténnyé alakul a szó. Megmásíthatatlan lesz, visszavonhatatlan. Az azonosulás egyre nehezebb. Egyre jobban összezavarodik az értékrendszer addig letisztult rendje. A hallgatóva hallgatózó utas tudat alatti gondolatszövevénye kivetül. Mások mondják ki helyette, amit ő eddig nem tudatosított. Mások félelmétől kezd félni. Mások szeretteiért kezd aggódni. A többi utas pedig az ő elhallgatott mon-

dattörédékeit használja saját gondjainak kimondására. Összekavarodnak, elsajátítódnak a gondolatok. Nincs egyéni igazság vagy tényállás. Egységessülnek a kilátástalanság feltevései. Elvesztődik és tompul az egyéni tragédia nagysága. Visszaverődik arcról arcra, szájról szájra, tekintetből tekintetbe a kérdésszövevény. És mindenki magyarázatot követel. *Az anyám csak úgy tesz, mintha meg akarna halni. Holnap lesz a tárgyalása, nem mentik fel, hogy is tudnák? Szóljon rá a gyerekére, az enyém, ha sírt, jól megráztam; nevelje meg! Egyre drágább. Egyre kilátástalanabb. Még meddig kell fizetni az ellátását? Maga nagyon szép, egy szuper csaj, higgye el magáról, ne álljon úgy ott, mint egy vakbélgyulladás.* És viszi a villamos, az újra és újra visszaverődő kérdések terjednek, dagadnak a jármű gyomrában. Visszaverődés, koppanás, pattogás. Aztán elnyelődik az összes, mikor az utasok leszállnak.

Rakpart

A hely, ahonnan elindulni, a hely ahova visszatérni lehet. A körüti lakásokba, a megvilágított, fehér éjszakákba. Visszatérni a menedékké lett városba. Mert nekem is „csordult szivem bálványa” lesz Buda és Pest – „te majd felismersz akkoron / s engem megejt a régi álom”. Megismersz és megismerlek. Az álom újraképződik. A realitás alakváltozását eredményezi. Az álom alakulásával a mindennapok is alakulnak. A tények is képlékenyek lesznek. Az otthon fogalmisága is. Kérdéses lesz, mitől lesz az enyém, mitől a másé, mitől a miénk. Miért mondom, hogy hazamegyek, miért azt, hogy hazautazom. Mennyire érthetem meg az ideiglenesség állapotát. Mennyire a mások vándorlásszerű helyváltoztatását. Mennyire biztosak és megbízhatók a külső világ hajlékai. Mennyire biztonságos ragaszkodni az otthonosság érzetéhez. „Itthagytam lelkem, pénzemet: / elég ok, hogy szeresselek.” Valóban elegendő ennyi indoklás a szeretéshez? A város kisajátító magatartása. A lélek eltulajdonítása. A megfosztás kiszolgáltatott állapota. Elegendő ennyi, hogy a város teljesen belefolyjon, átlüktessen a városlakó életén? Hogy bálvánnyá legyen vagy vágyképpé, vagy keresett otthonná, vagy ideiglenes fészekké. Elegendő-e ennyi a maradáshoz? Hogy végül összefűződjön és megszűnjön minden otthontalanság-érzet. Hogy végül összeérjen az, ami egymásban sokáig feloldhatatlannak tűnt. Hogy összezáruljon, egymásba forduljon. Hogy, ahogyan bennem is futnak, keresztveződnek egymással a körutak, ahogyan nőnek a falak, úgy a határ is mosódjon, összemosódjon a „zajnak, tudásnak városa”. Mosódjon bennem az otthon és az itthon. Mossa végül össze bennem a Duna.